

Eszterházy Károly Egyetem
Neveléstudományi Doktori Iskola

Doktori Iskola vezetője: Dr. Pukánszky Béla, DSc, egyetemi tanár
Dr. Bárdos Jenő, DSc, professor emeritus, programigazgató

Doktori (PhD) disszertáció tézisei

**Az önálló nyelvtanulóvá nevelés lehetőségei: felsőoktatási szaknyelvtanárok nézetei a
nyelvtanulói autonómiáról**

Spiczéné Bukovszki Edit

Eger

2016

TÉZISEK

Elméleti áttekintés: a kutatás tárgya és célja

Napjaink oktatással foglalkozó szakmai és közéleti megnyilvánulásaiiban a leggyakrabban elhangzó kulcsszavak között található az eredményesség, innováció és az élethosszig tartó tanulás fogalma. Az értekezés a tanulás-tanítás hatékonyabbá tételének lehetőségeit és a 21. századi oktatással¹ szemben támasztott elvárásokra reflektáló pedagógiai megoldások közül a nyelvtanulói autonómia kérdéskörét vizsgálja a felsőoktatási szaknyelvoktatás területén. A kutatás fókuszában a következő kérdések állnak: a tanuláselméletek által kínált elméleti konstrukciók gyakorlati alkalmazása; a tanári szerepfelfogások és nézetek összefüggései az oktatási gyakorlattal; valamint a tanulói² autonómia kérdésköre

A felsőoktatásban olyan mélyreható tartalmi és szerkezeti változások zajlanak, amelyek nem hagyhatják érintetlenül az oktatók pedagógiai tevékenységét sem. A tanítás milyenségének megítélésében új kategóriák jelentek meg a hagyományos kritériumrendszerek (korszerű tudástartalmak és készségek elsajátításának elősegítése) mellett: önálló tanulóvá nevelés, a tanulói aktivitás és részvétel növelése, korszerű tanulássegítő alkalmazások használata. A tanár szerepe a klasszikus ismeretközli és értékelő funkciók mellett egyre inkább elmozdul egy új, sokrétű szerepkör felé.

A fenti megfontolások indokolják, hogy a tudás megszerzésének módjai között kiemelten foglalkozunk az önálló, autonóm módon megszerzett tudással, és tegyük ezt abban a pedagógia kontextusban, amely az autonóm módon való tanulást leginkább lehetővé teszi, sőt elvárja, vagyis a felsőoktatás közegében. Az elméleti megállapításokat a gyakorlat próbájának alávétő empirikus kutatásokat a felsőoktatási szaknyelvoktatásban végeztük, és ebben a kontextusban vizsgáljuk az autonóm tanulás komplex fogalmát, megvalósulását és fejlesztési lehetőségeit. A kutatás speciális fókuszában a felsőoktatási szaknyelvoktatásban dolgozó nyelvtanárok autonómiáról vallott nézetei állnak. A kutatás célja feltárni a nyelvtanulói autonómia lehetséges szerepét az önálló (nyelv)tanulóvá nevelésben, és ezzel párhuzamosan egy innovatív, tanulói autonómia érvényesülését támogató és elősegítő tanári szerepmodell megalkotása.

---

¹ Az értekezésben az oktatás kifejezés a tanítási és a tanulási folyamatokat is magában foglaló egységként értelmezem.

² A tanár és a tanuló szavakat a legáltalánosabb értelemben használom. A felsőoktatás kontextusában az oktató és hallgató kifejezések szerepelnek.

Mivel az értekezés a felsőoktatás egy speciális területén – a felsőoktatási szaknyelvoktatásban – zajló vizsgálatot ismertet, szükséges, hogy a szaknyelv, oktatásának módszertana és a szaknyelvoktatásban szükséges egyedi tanári kompetenciák is bemutatásra kerüljenek. A szaknyelvek oktatása nyelvi, szakmai és módszertani szempontok alapján is különbözik az általános nyelv tanításától. A specifikusság jellemzői a következőképpen foglalhatóak össze: fokozott tanulóközpontúság; kontextus-függőség és a kutatási eredményeket integrálni törekvő hozzáállás; rugalmasság és adaptivitás (Kurtán, 2003; Belcher, 2009; Paltridge és Starfield, 2013).

Az empirikus kutatás egyik elméleti keretét a tanulásról vallott tudományos nézetek ismertetése jelenti, hiszen az a tény, hogy a tanuló és a tanár miként értelmezi a tanulást és hogyan látja saját szerepét ebben a folyamatban, kulcsfontosságú az oktatás-tanulás konkrét megvalósulásának szempontjából. Az értekezésben röviden ismertetjük a legfontosabb tanuláselméleteket és tanulásmodelleket abból a szempontból, hogy melyik biztosít leginkább elméleti keretet az autonómia érvényesítéséhez. Az elméleteket a tanárszerepek szempontjából is vizsgáljuk, mert felfogásunk szerint napjainkban a tanulás-tanítás célrendszere is átrendeződik, sokkal összetettebbé és ugyanakkor individualizáltabbá válik. Következésképpen a tanári szerepfelfogás, didaktika és pedagógiai nézetrendszerek is változásokon mennek át. Amennyiben a tanulást egy ilyen változó folyamatként fogjuk fel, akkor egy ennek megfelelő tanulói és tanári attitűd, egy újfajta pedagógiai kultúra kialakítása is elengedhetetlen (Einhorn, 2015). Az értekezés másik elméleti hátterét az autonómia fogalmának oktatási kontextusban való értelmezése szolgáltatja. A dolgozatban áttekintjük továbbá a nyelvtanulói autonómia jelentéstartalmait és az azokat a modelleket, amelyek megpróbálják leírni ezt a rendkívül komplex és gondolatgazdag fogalmi konstruktumot. Az autonómia fogalom definiálására több kutató is vállalkozott a fogalmak ismertetése megtalálható – többek között - Finch (2002), Benson (2007) és Little (2007) szintézisre törekvő cikkeiben.

A szakirodalmi kutatás eredményei alapján a kutatás számára a következő fogalmi kereteket állítottuk fel:

- meg kell különböztetni a tanulói autonómiát (felelősségvállalás) és autonóm tanulást (tanulási mód)
- mindig az adott kutatási és/vagy tanítási kontextus dönti el, hogy az autonómia melyik értelmezése érvényesül

- a tanulói autonómia kifejezheti azon készségek összességét, amelyeket a tanulás során használni kell
- értelmezhető velünk született képességnek, a tanulásért való felelősségvállalásnak és a tanulói jogok érvényesülésének is

A tanárok szerepfelfogásának nagy jelentősége van a tanulói autonómia fejlesztése szempontjából. (Benson, 2009) A tanár feladata, hogy az osztálytermi környezetben autonómiát támogató légkört teremtsen. Ez a következőket jelenti. Fel kell tárni a tanulók korábbi tanulási tapasztalatait, és fokozatosan tudatosítani bennük, hogy hogyan válhatnak önálló, autonóm módon tanulni képes tanulókká. Fel kell készíteni őket arra, hogy felelősséget vállaljanak a tanulási folyamatokért. Lehetőséget kell biztosítani számukra a választásra és megtanítani őket arra, hogy értékeljék a döntéseik következményeit. Elengedhetetlen, hogy a tanár és a diák szerepe explicit módon megfogalmazódjon, és mindenki számára világos legyen. A tanárnak hajlandónak kell lennie irányító, kontrolláló és ellenőrző szerepéből mind nagyobb részt átengedni a tanulóknak. Ha az osztálytermi szituációkban az autonómiát a tanár ösztönzi és értékeli, akkor ez az osztálytermen kívül is hatékony tanulást eredményezhet. (Barfield és mtsai., 2001)

Az értekezésben a felsőoktatásban nyelvtanári végzettséggel dolgozók körében kívánunk nézeteket feltáró kutatást végezni, megvizsgálni, hogy a fentebb felvázolt elméleti megállapítások ismertek és elfogadottak-e a gyakorlatban; megvalósításuk során milyen nehézségek merülnek fel, és milyen nézetek kristályosodtak ki a gyakorlatban. Úgy véljük, hogy a nézetek és a tanítási gyakorlat összefüggéseinek feltárása hozzájárulhat az e területen folyó szakmai munka minőségének és eredményességének javításához.

2. A kutatás bemutatása

Az értekezés a következő kutatási kérdésekre keresi a választ:

1. Hogyan értelmezik a magyar felsőoktatásban dolgozó szaknyelvtanárok a nyelvtanulói autonómia fogalmát?
2. Hogyan látják a tanárok a saját szerepüket a nyelvtanulói autonómia kialakítása és fejlesztése szempontjából?
3. Milyen összefüggés van a nyelvtanárok önmagukról (mint nyelvtanárokról) alkotott véleménye és a nyelvtanulói autonómiáról vallott nézetei között?
4. A nyelvtanárok szerint van-e különbség az általános és a szaknyelv tanítása között a nyelvtanulói autonómia szempontjából?
5. Mit tartanak fontosnak a nyelvtanárok a nyelvtanulói autonómia fejlesztése érdekében?
6. A nyelvtanulói autonómia fejlesztése szempontjából fontosnak ítélt nyelvtanítási tevékenységek megvalósulnak-e a nyelvórákon?

A kutatási kérdés feldolgozása során kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket egyaránt alkalmaztunk (Cohen és mtai, 2007; Dörnyei, 2007). Az értekezés kutatómódszertana igyekszik megfelelni a módszertani trianguláció követelményeinek (Szabolcs, 2001; Sántha, 2009), amely lehetővé teszi, hogy – ugyanazt a problémát több oldalról megközelítve, több módszer segítségével vizsgálva – érvényes és elfogadható megállapításokat tehesünk. Az adatgyűjtés kétféle módon, interjúk és kérdőíves kikérdezés segítségével történt.

A dolgozat deduktív szemléletű, mert egy fogalmi konstruktum – a nyelvtanulói autonómia – értelmezése és a konstruktivista tanuláselmélet tételeinek a felsőoktatási szaknyelvtanításra vonatkoztatása alapján kíván a gyakorlat számára is hasznosítható megállapításokat tenni. A kutatás elméletvezérelt abban az értelemben is, hogy érvényesnek tartja azt az állítást, hogy a tanárok nézetei, hiedelmei alapvetően befolyásolják az osztálytermi történéseket, a tanítási stílusukat.

Az interjúk során az elméleti-teoretikus (szakértői) mintavételi eljárást alkalmaztuk. Különböző nyelveket, szaknyelveket oktató, különböző hosszúságú tapasztalattal rendelkező, földrajzilag különböző helyeken található felsőoktatási intézmények különböző beosztásban dolgozó tanárait kérdeztük a félig strukturált interjúk során. A

rögzített interjúk átiratát kvalitatív adatelemzéssel, a MAXQDA 12.0 szoftvert felhasználva elemeztük.

A kérdőíves felmérés által vizsgált populáció a felsőoktatási intézményekben dolgozó – nem nyelvszakos bölcsészeket tanító – nyelvtanárok. A felsőoktatási intézmények honlapján elérhető e-mail címek alapján az idegen nyelvek oktatásával foglalkozó egységek (lektorátusok, tanszékek, intézetek) oktatóinak küldtük ki az on-line kérdőívet (600 főnek). A visszaérkezett kérdőívek alapján 370 válaszadó válasza szerepelnek a kutatás adatbázisában. Az adatok elemzését az SPSS 22.0 szoftverrel végeztük (Falus és Ollé, 2008). A kutatást megelőzően a következő kutatási hipotéziseket állítottuk fel.

Hipotézis 1: A nyelvtanárok között nincsen szakmai konszenzuson alapuló, általánosan elfogadott definíció a nyelvtanulói autonómiáról.

Hipotézis 2: A nyelvtanárok a nyelvtanulók feladatának tekintik a nyelvtanulói autonómia kialakítását.

Hipotézis 3: A nyelvtanárok feladatuknak tekintik a nyelvtanulói autonómia fejlesztését.

Hipotézis 4a: A nyelvtanárok szerint a nyelvtanulási folyamat során nyelvtanulók igénylik a tanári irányítást.

Hipotézis 4b: A nyelvtanárok szerint a nyelvtanulók a tanárt teszik felelőssé a nyelvtanulás sikerességéért

Hipotézis 5: A nyelvtanárok szakmai önképe és a nyelvtanulói autonómiáról alkotott nézeteik között összefüggés van.

Hipotézis 6: A nyelvtanárok tanítási tapasztalata (pályán töltött évek alapján) és a nyelvtanulói autonómiáról alkotott nézeteik között összefüggés van.

Hipotézis 7a: A nyelvtanárok szerint a szaknyelv tanulás nagyobb mértékben igényli a nyelvtanulói autonómiát, mint az általános nyelv tanulása.

Hipotézis 7b: A nyelvtanárok szerint a szakmai tartalom (a szaknyelv szakterületének ismeretei) beépítése a nyelvoktatási folyamatba hozzájárul a nyelvtanulói autonómia fejlesztéséhez.

Hipotézis 8: A nyelvtanárok fontosnak tartják a nyelvtanulók bevonását a nyelvtanulási folyamat tervezésébe. Tervezés összetevői = szervezési kérdések, célok kitűzése, tananyag és téma kiválasztása, nyelvtanulói tevékenységek, tanítási módszer, tanulási módszer, tanulási formák, előzetes felmérések a tanár részéről, értékelés.

Hipotézis 9: A nyelvtanárok szerint a nyelvtanulói autonómia az osztálytermen kívül végzett nyelvtanulói tevékenységekben nyilvánul meg.

Hipotézis 10: A nyelvtanulói autonómia érvényesülése szempontjából lényeges tanórai tevékenységek fontosságának megítélése és tanórai megvalósítása között különbség van.

3. Eredmények

A magyar felsőoktatásban dolgozó nyelvtanárok pedagógiai nézeteiről átfogó empirikus kutatás még nem készült, tehát az értekezés témaválasztása újszerűnek tekinthető. A kutatás révén ismertté váltak a magyar felsőoktatásban dolgozó nyelvtanárok nézetei a nyelvtanulói autonómiáról.

A hipotézisek közül a 1-4 valamint a 7,8,10 hipotéziseket igazolták a kutatási eredmények. Az 5. és 9. hipotézist elvetettük, a 6. hipotézist pedig részben fogadjuk el igazoltnak. Ezek alapján a következőkben összegezzük a kutatás főbb megállapításait. A nyelvtanárok között nincsen szakmai konszenzuson alapuló, általánosan elfogadott definíció a nyelvtanulói autonómiáról. A nyelvtanárok a nyelvtanulók feladatának tekintik a nyelvtanulói autonómia kialakítását, a fejlesztést azonban tanári feladatnak tekintik. Ugyanakkor a nyelvtanárok többsége úgy ítélte meg, hogy a tanulásfejlesztés, autonóm tanulónak nevelés feltételei nem, vagy csak korlátozottan adóttak a felsőoktatás keretein belül. A lehetséges okokat a következőkben összegezhetjük:

- a felsőoktatási (szak)nyelvtanulási rendszerjellemezői és a felsőoktatásban elfoglalt helye
- a (felső)oktatás pedagógia kultúrájának jellemzői
- a szaknyelvet (is) oktató nyelvtanárok személyes attitűdje és kompetenciái
- szaknyelvet oktató tanárok pedagógiai képzsének és továbbképzésének hiányosságai
- a szaknyelvtanulási valós tanulási céljai (felkészülés a szakmai közegbe való beilleszkedésre) és a kritériumorientált (nyelvvizsga eredményben gondolkodó) kimeneti rendszer között feszülő ellentmondás
- a nyelvtanulók változó autonómia igénye

A kutatás eredményei igazolták azt a feltételezést, hogy a nyelvtanárok szerint nyelvtanulóik igénylik a tanári irányítást a tanulás megtervezésében és a felelősséget is a tanárra hárítják. A nyelvtanárok szakmai önképe és a nyelvtanulói autonómiáról vallott nézeteik között nem sikerült szignifikáns kapcsolatot kimutatni. A kutatás eredményei alapján nem sikerült igazolni azt a feltételezést, hogy a vizsgált populáció a nyelvtanulói autonómia megnyilvánulási területének a tanórán kívüli nyelvtanulási tevékenységeket tekinti.

A nyelvtanárok tanításban szerzett tapasztalata (évek), és a nyelvtanulói autonómia összetevői között három esetben találtunk szignifikáns korrelációt: a tapasztaltabb nyelvtanárok gyakrabban adnak lehetőséget a nyelvtanulóknak önértékelésre, önreflexióra és gyakrabban jellemző rájuk a nyelvtanulók nyelvi szintjének felmérése.

Igazolást nyert az a feltételezés, hogy a szakmai tartalommal bővített szaknyelvi órák a nyelvtanulói autonómia érvényre juttatásának és fejlesztésének kiemelt területei. Igazolást nyert az a feltételezés, hogy a nyelvtanulói autonómia a nyelvtanárok által kívánatosnak tartottnál kisebb mértékben valósul meg a nyelvi órákon.

A kutatás eredményeként elkészült egy összegzés a nyelvtanulói autonómia fejlesztésének tanórai és tanórán kívüli lehetőségeiről.

Mit tehet a nyelvtanár?	Mit tehet a nyelvtanuló?
Megosztja a nyelvtanulásért vállalt felelősséget a nyelvtanulóval	Részt vállal a tanulási folyamat tervezésében
Választási/döntési lehetőségeket kínál (ezzel differenciál) a tananyag, tanulás üteme, módszerek, számonkérés stb. tekintetében	Információkon alapuló tudatos döntéseket hoz, és azokat megindokolja
Megosztja a nyelvtanulóval az óraszervezés feladatait	Közös vállalkozásnak tekinti a nyelvtanulást, és hozzájárul annak megtervezéséhez, szervezéséhez
Megosztja a nyelvtanulóval a tanórai események előkészítésének/lebonyolításának feladatait	Közös vállalkozásnak tekinti a nyelvtanulást, és hozzájárul annak tartalmához, menetéhez
Átgondolja a tanulóról alkotott tanári képet (nyelvi szint ≠ kognitív szint)	Átgondolja önmagáról, mint nyelvtanulóról és a tanulási stratégiáiról alkotott képet
Ösztönzi a tanórán kívüli nyelvtanulási tevékenységeket oly módon is, hogy teret ad a róluk való beszámolóknak a tanórán	A tanórához való hozzájárulásként beszámol a nyelvtanórán kívül történő

	(idegen)nyelvvél való találkozásairól
Fokozottan épít a nyelvtanuló szakmai tudására	Szakmai tudását és érdeklődését összekapcsolja a nyelvtanulással
Aktív tanórai tevékenységre ösztönző munkaformákat kínál	Aktívan részt vesz a tanórai munkában
Bátorító, vidám légkört teremt	Toleráns, közreműködő és elfogadó tagja a nyelvórai közösségnek
Munkájára reflektál és másokat is erre biztat	Munkájára reflektál és másokat is erre biztat

Összegezve megállapíthatjuk, hogy noha a tanárok tudatában vannak a nyelvtanulói autonómia jelentőségének és a tanulás eredményességére gyakorolt pozitív hatásának, nem aknázzák ki a nyelvtanulói autonómia fejlesztéséhez rendelkezésre álló pedagógiai, oktatásszervezési és módszertani lehetőségeket.

Összegzés, további kutatási irányok kijelölése

Az értekezés célkitűzései között szerepelt, hogy a nyelvtanulói autonómiával foglalkozó külföldi és hazánkban zajló kutatási eredményeket rendszerezze és a felsőoktatási nyelvoktatás, azon belül a szaknyelvoktatás számára értelmezze és felhasználhatóvá tegye. Feltártuk a magyar felsőoktatási intézményekben dolgozó nyelvtanárok véleményét és nézeteit egy kevert módszerű, deduktív, feltáró jellegű kutatással.

A kutatás lehetővé tette egy olyan átfogó megközelítés megalkotását, amelyet a nyelvtanulói autonómiáról való szakmai diskurzusban és további kutatásokban kiindulásként lehet használni.

A kutatás hozzájárult a nyelvtanári gondolkodás és nézetek megismeréséhez. A kutatás részben vagy egészben igazolta előzetes feltevéseinket és sok hasznos elméleti és gyakorlati megfontolás megismerésére és rendszerezésére adott lehetőséget. A kutatás feltárta azokat a tényezőket, amelyek a nyelvtanulói autonómia érvényesülését akadályozzák a felsőoktatási idegennyelv oktatás kontextusában. Ugyanakkor a kutatási eredmények alapján megfogalmazódtak azok a szempontok, amelyek kiindulópontként szolgálhatnak a napi pedagógiai gyakorlat számára.

Noha a tanulói autonómiáról általában nagyon sok kutatás és irodalom elérhető, a nyelvet idegen nyelvként oktató tanárokról nem készült ilyen kutatás. A tanulói autonómia konceptualizálása megtörtént, most az operacionalizálás következhet, további osztálytermi kutatások segítségével.

Kevés empirikus adat áll rendelkezésre arról, hogy mit gondolnak a tanárok a tanulói autonómiáról és hogy törekednek-e a tanórai megvalósítására. Tanórák megfigyelésével szükséges több tapasztalatot gyűjteni arról, hogy bizonyos autonómia fejlesztésére irányuló tanári törekvések milyen hatást és reakciókat váltanak ki a nyelvtanulókból. Különösen érdekes volna ezt megfigyelni szaknyelvi órákon, ahol a kutatás eredményei szerint a tanárok a szakmai tartalom nyelvtanításba történő integrálása során fokozottabban tudnak a nyelvtanulók szakmai tudására építeni.

További izgalmas kutatási kérdés, hogy az autonómia okozza ez a nyelvtanulásban elért sikereket, vagy csak korrelál a sikerrel (Bárdos, 2015). További osztálytermi kutatások és mérések szükségesek ennek a kérdésnek a megválaszolásához. A jövő kutatót nagy kihívás elé állítja ez a feladat, mert az autonómia nem mérhető, csak bizonyos megnyilvánulásai figyelhetők meg.

A (nyelv)tanulói autonómia és tágabb kontextusban a jövő oktatása csak egy rugalmas, a változásokra érzékenyen reagáló, demokratikus közegben működhet eredményesen. Az oktatás csak akkor láthatja el a társadalom és az egyének által rábízott feladatait, amennyiben maga is autonóm és önreflexív módon fejlődik, alakul. A feladatai, missziója: a közösségi tapasztalatok átadása, értékteremtés és az egyéni tudáskonstruálás elősegítése. Az eredmények és gondolatébresztő megállapítások – a kutató szándéka és reménye szerint - hozzájárulhatnak a pedagógusok önképzésen-önreflexión alapuló szakmai fejlődéséhez, és további felsőoktatás-pedagógiai, nyelvpedagógiai, szakmai nyelvhasználatot az oktatásban vizsgáló kutatás alapjául szolgálhatnak.

A tézisekben felhasznált irodalom

- BÁRDOS JENŐ (szerk.) *Nyelvtanulási stratégiák, tanulói autonómia: az elmélet és a gyakorlat összehangolása*. Eger: EKF Líceum Kiadó, 2015.
- BARFIELD, A., ASHWELL, T., CARROLL, M., COLLINS, K., COWIE, N., CRITCHLEY, M., HEAD, E., NIX, M., OBERMEIER, A., ROBERTSON, M. C. (2001): Exploring and Defining Teacher Autonomy: A Collaborative Discussion. In: Mackenzie, E., McCafferty, E. (szerk.): *On developing autonomy, Proceedings of the 2001 CUE Conference*. JALT, Tokyo. 217-222.
- BELCHER, D. (2009): What ESP Is and Can Be: An Introduction. In: Belcher, D. (szerk.): *English for Specific Purposes in Theory and Practice*. University of Michigan Press, Ann Arbor, MI. 1-20.
- BENSON, P. (2007): Autonomy in Language Teaching and Learning. *Language Teaching*. **40**. 1. 21-40.
- BENSON, P. (2009): Making Sense of Autonomy in Language Learning. In: Pemberton, R., Toogood, S., Barfield, A. (szerk.): *Maintaining Control: Autonomy and Language Learning*. HKUP, Hong Kong.
- COHEN, L., MANION, L., MORRISON, K. (2007): *Research Methods in Education*. Routledge, London.
- DÖRNYEI, Z. (2007): *Research Methods in Applied Linguistics. Quantitative, Qualitative and Mixed Methodologies*. Oxford University Press, Oxford.
- EINHORN ÁGNES (2015): *A pedagógiai modernizáció és az idegennyelv-tanítás*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc.
- FALUS IVÁN, OLLÉ JÁNOS (2008): *Az empirikus kutatások gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- FINCH, A. (2002): *Autonomy: Where Are We? Where Are We Going?* JALT CUE-SIG Proceedings. https://www.researchgate.net/profile/Andrew_Finch/publication/268331031_AUTONOMY_WHERE_ARE_WE_WHERE_ARE_WE_GOING/links/55daf7f308aed6a199ab0c02.pdf [letöltve: 2015.11.08.]
- KURTÁN ZSUZSA (2003): *Szakmai nyelvhasználat*. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest.
- LITTLE, D. (2007): Language Learner Autonomy: Some Fundamental Considerations Revisited. *Innovation in Language Learning and Teaching* **1**. 1. 14-29.
- PALTRIDGE, B., STARFIELD, S. (2013, szerk.): *The Handbook of English for Specific Purposes*. Wiley-Blackwell, New York.
- SÁNTHA KÁLMÁN (2009): *Bevezetés a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanába*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- SZABOLCS ÉVA (2001): *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Az értekezés témájában készült szerzői publikációk és konferencia-előadások

Spiczéné Bukovszki Edit: Szakértők a szaknyelvoktatásról és a nyelvtanulói autonómiáról: egy kvalitatív kutatás eredményei. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*. Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó. Közlésre elfogadva. Megjelenés:2017.

Spiczéné Bukovszki Edit (2015): Az önszabályozott (autonóm) tanulás szerepe a sikeres nyelvtanulásban. In: Bárdos Jenő (szerk.) *Nyelvtanulási stratégiák, tanulói autonómia: az elmélet és a gyakorlat összehangolása*. Eger: EKF Líceum Kiadó, 2015. pp. 49-67.
ISBN:978-615-5509-20-9

Spiczéné Bukovszki Edit (2015): Innovatív módszerek a (nyelv)tanítás hatékony tanulássá alakítása. In: Kádár Judit Ágnes, Szép Beáta, Nagy Krisztina, Zsamba Renáta (szerk.). *International Strategies in Higher Education*. Eger: EKF Líceum Kiadó, 2015. pp. 152-168.
ISBN:978-615-5297-24-3

Spiczéné Bukovszki Edit (2015): Pedagogical Implications of Teaching English for Science and Technology. *ECONOMICA (SZOLNOK)* (4) pp. 164-172. (2015)

Spiczéné Bukovszki Edit (2015): Funkcionalitás és pragmatika a felsőoktatási szaknyelvoktatásban. In: Bárdos Jenő (szerk.) *Nyelvpedagógia: 2015: Az anyanyelv és az idegen nyelvek tanításának gyakorlata*. Eger: EKF Líceum Kiadó, 2015. pp. 56-67.
ISBN:978-615-5509-31-5

Tóth Éva, Spiczéné Bukovszki Edit (2015): Sikerek és kudarcok: nyelvtanulás és autonómia egy pályázati projekt tükrében. In: Nyakas Edit, Bujtás Emese (szerk.) *Szaknyelvoktatás és multikulturalitás*. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem, 2015. pp. 40-49. ISBN:978-963-503-612-7

Spiczéné Bukovszki Edit (2015): Műszaki szaknyelvoktatás: új válaszok a régi kihívásokra. In: Bocz Zsuzsanna (szerk.). *Porta Lingua - 2015: A XXI. századi szakmai, szaknyelvi kommunikáció kihívásai: tanári és tanulói kompetenciák*. Budapest: Szaknyelvoktatók és - Kutatók Országos Egyesülete (SZOKOE), 2015. pp. 253-267

Spiczéné Bukovszki Edit (2014): Self-regulated Learning in Higher Education Language Pedagogy. In: Kékesi Tamás (szerk.). *28th microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference*. Miskolc: Miskolci Egyetem, 2014. Paper G4. ISBN: 978-963-358-051-6

Spiczéné Bukovszki Edit (2014): Új módszerekkel a használható szaknyelvtudásért: a "Just-in-Time teaching" bemutatása. *SZAKNYELV ÉS SZAKFORDÍTÁS* 15. köt.: pp. 78-84. (2014)

Spiczéné Bukovszki Edit (2014): Pedagogical Innovation in higher Education: Transforming Teaching in Learning Using the Just-in-Time Teaching Strategy. In: Nagyházi Bernadette, Vörös Klára (szerk.) *Innováció a neveléstudomány elméleti és gyakorlati műhelyeiben*. Kaposvár: Kaposvári Egyetem, 2014. pp. 270-278. ISBN: 978-963-9821-77-4

Spiczéné Bukovszki Edit (2014): Remedial Courses in Language Education: Results and Lessons of a Project. *PRACTICE AND THEORY IN SYSTEMS OF EDUCATION* .Vol. 9.:(N. 1.) pp. 22-28. (2014)

Spiczéné Bukovszki Edit (2013): Tanulási stílusok vizsgálata a felsőoktatási nyelvoktatásban. *MODERN NYELVOKTATÁS* 19. évf.:(4. sz.) pp. 30-40. (2013)

Spiczéné Bukovszki Edit (2013): Mérnök-hallgatók idegen nyelvű készségeinek fejlesztéséhez használható szaknyelvi tananyagok összehasonlító vizsgálata
In: Silye Magdolna (szerk.) *Porta Lingua - 2013: Innováció és nemzetközi együttműködés a szaknyelvi oktatásban és kutatásban*. Budapest: SZOKOE; Center-Print Nyomda, pp. 97-104.

Spiczéné Bukovszki Edit (2013): Reasons for the Necessity of Remedial Courses in Language Education. In: Eva Kaščáková, Kristína Mihoková (szerk.). *Forlang - Cudzje jazyky v akademickom prostredí*. Kosice: Technical University of Kosice, 2013. pp. 268-273. ISBN:978-80-553-1471-6

Mohácsi Márta, Spiczéné Bukovszki Edit (2012): Idegen nyelvi kompetencia elvárások és igények az Észak-alföldi és Észak-magyarországi régióban. *ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM* 37: pp. 109-118.

Spiczéné Bukovszki Edit (2012): Tehetséggondozás az idegen nyelvek oktatásában
In: Juhász Erika, Chrappán Magdolna (szerk.). *Tanulás és művelődés*.
Debrecen: Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete, 2012. pp. 188-194.
(Acta Andragogiae et Culturae; 24.) ISBN: 9789634735847

Konferencia előadások

Szakértők a szaknyelvoktatásról és a nyelvtanulói autonómiáról: egy kvalitatív kutatás eredményei. A nyelvoktatás és a szaknyelvoktatás aktuális kérdései. 2016.01.29. Miskolc.

Teaching teachers to teach in English: A pilot course. Szaknyelvoktatás és multikulturalitás tudományos konferencia. 2015. 04. 24. Budapest.

Autonóm tanulás a felsőoktatásban használt nyelvkönyvek tükrében. XIII. Országos neveléstudományi Konferencia. 2013.11.06-11.09. Eger

Pedagogical Innovation in higher Education: Transforming Teaching in Learning Using the Just-in-Time Teaching Strategy.VII. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia. 2013.10.29. Kaposvár.

Reasons for the necessity of remedial courses in Language Education. Forlang-International Scientific Conference. 2013.06.20-21. Kosice.

Tanulási stílusok vizsgálata a felsőoktatási nyelvoktatásban. XXIII. magyar Alkalmazott nyelvészeti Kongresszus. 2013.03.26-28. Budapest.

Mérnök-hallgatók idegen nyelvű készségeinek fejlesztéséhez használható szaknyelvi tananyagok összehasonlító vizsgálata. Innováció és nemzetközi együttműködés a szaknyelvi oktatásban és kutatásban. SZOKOE konferencia.2012.11.24-25. Budapest.

Tehetséggondozás az idegen nyelvek oktatásában. Tanulás és művelődés tudományos konferencia. 2012.05.10-05.11. Debrecen

Self-regulated Learning in Higher Education Language Pedagogy.28th microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference. 2014.04.10-2014.04.11. Miskolc